

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 233/2020-44

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. septembra 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Ladislava Duditša prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Martinom Bezákom, PhD., Klincová 15, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 20/2014 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] a [REDACTED] na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 20/2014 p o r u š e n é b o l i .

2. [REDACTED] a [REDACTED] p r i z n á v a finančné zadost'učinenie každému v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré im je Okresný súd Bratislava II p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Bratislava II je p o v i n n ý nahradiť [REDACTED] a [REDACTED] [REDACTED] trovy konania v sume 425,84 € (slovom štyristodvadsaťpäť eur a osemdesiatštyri centov) na účet ich právneho zástupcu JUDr. Martina Bezáka, PhD., Klincová 15, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti [REDACTED] a [REDACTED] n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a s'ťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 233/2020-18 z 26. mája 2020 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú s'ťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „s'ťažovatelia“), ktorou namietali porušenie základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 20/2014 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v napadnutom konaní si sťažovatelia v právnom postavení poškodených uplatnili nárok na náhradu škody spôsobenej trestným činom podvodu, zo spáchania ktorého bol obžalovaný [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „obžalovaný“).

3. S poukazom na chronológiu jednotlivých úkonov vykonaných okresným súdom sťažovatelia v ústavnej sťažnosti namietajú neprimeranú dĺžku napadnutého konania, ktoré od februára 2014 nie je právoplatne skončené, v dôsledku čoho sú sťažovatelia „ponechaní v stave právnej neistoty“. Zdôraznili, že okresný súd po zrušení rozsudku sp. zn. 2 T 20/2014 z 22. septembra 2015 Krajským súdom v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) a vrátení veci na ďalšie konanie vôbec nekonal dva roky a až v októbri 2018 nariadil hlavné pojednávanie na 17. január 2019.

4. Sťažovatelia poukazujú taktiež na neefektívny postup okresného súdu a v tejto súvislosti uvádzajú, že v dôsledku porušenia ustanovení zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) okresným súdom bolo potrebné všetky úkony vykonané v období od podania obžaloby do rozhodnutia krajského súdu o odvolaní obžalovaného zopakovať.

5. Vo vzťahu k skutkovej a právnej zložitosti veci sťažovatelia konštatujú, že nejde o náročnú vec, pričom svojim správaním žiadnym spôsobom neprispeli k predĺženiu napadnutého konania, ale práve naopak, svojich práv sa pred okresným súdom riadne domáhali.

6. Na základe už uvedeného sťažovatelia v petite ústavnej sťažnosti navrhujú, aby ústavný súd po prijatí ich ústavnej sťažnosti vydal nález, ktorým vysloví:

„1. Právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo sťažovateľov na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 2T/20/2014 porušené bolo.

2. Sťažovateľom sa priznáva finančné zadostučinenie v peniazoch v sume 6.250 eur, ktoré je Okresný súd Bratislava II povinný zaplatiť sťažovateľom do dvoch mesiacov odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Sťažovateľom sa priznáva náhrada trov konania v sume 403,00 eur, ktoré je Okresný súd Bratislava II povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia. “

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

7. V súvislosti s oznámením ústavného súdu o prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľov na ďalšie konanie sa okresný súd vyjadril podaním sp. zn. Spr/51/2020 z 12. augusta 2020, v ktorom predsedníčka okresného súdu súhlasila s upustením od ústneho pojednania ústavnej sťažnosti sťažovateľov a k vecnej stránke ústavnej sťažnosti uviedla, že vec bola pôvodne pridelená zákonnému sudcovi [REDAKOVANÉ] a následne 1. decembra 2015 na základe dodatku k rozvrhu práce zákonnej sudkyňi [REDAKOVANÉ].

7.1 S poukazom na chronológiu úkonov vykonaných v konaní predsedníčka okresného súdu uznala, že po zrušení rozsudku okresného súdu z 22. septembra 2015 a vrátení veci krajským súdom na pojednanie a nové rozhodnutie (spis vrátený okresnému súdu 7. októbra 2016) bolo hlavné pojednávanie nariadené až na 17. január 2019, avšak považovala za potrebné uviesť, že nová zákonná sudkyňa sa musela so spisovým materiálom riadne oboznámiť a preštudovať ho. Súčasne lustráciou zákonná sudkyňa zistila, že Okresný súd Topoľčany vyhlásil 20. apríla 2017 v trestnej veci obžalovaného odsudzujúci rozsudok sp. zn. 1 T 27/2016, ktorý v spojení s uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 1 To 41/2017 nadobudol právoplatnosť 3. októbra 2017. Vzhľadom na § 42 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) a súvisiacu judikatúru týkajúcu sa ukladania súhrnného trestu zákonná sudkyňa opakovane žiadala Okresný súd Topoľčany o zapožičanie spisového materiálu, avšak jej žiadosti nebolo vyhovené, keďže spis bol zapožičaný Okresnému súdu Piešťany. Následne bolo lustráciou zistené, že aj Okresný súd Piešťany rozhodol 9. mája 2018

rozsudkom sp. zn. 16 T 101/2016 (právoplatným 9. mája 2018) o vine a treste pre obžalovaného za súčasného zrušenia rozsudku Okresného súdu Topoľčany sp. zn. 1 T 27/2016 vo výroku o treste. Po zistení dátumu právoplatnosti rozsudku Okresného súdu Piešťany sp. zn. 16 T 101/2016 si zákonná sudkyňa vyžiadala spisové materiály z oboch okresných súdov a nariadila termín hlavného pojednávania na 17. január 2019, ktoré však bolo z dôvodu ospravedlnenej neprítomnosti obžalovaného odročené. Na okresnom súde sa následne uskutočnili hlavné pojednávania 16. apríla 2019, 11. júna 2019 a napokon 12. septembra 2019, na ktorom okresný súd vyhlásil rozsudok, proti ktorému podal obžalovaný odvolanie. Spis bol krajskému súdu predložený 7. januára 2020. Vzhľadom na uvedené predsedníčka okresného súdu nesúhlasila s tvrdením sťažovateľov, že okresný súd bol v období od októbra 2016 (t. j. od vrátenia veci krajským súdom) do októbra 2018, keď nariadil hlavné pojednávanie na 17. január 2019 nečinný. Okresný súd bol totiž v zmysle judikatúry povinný vyčkať na právoplatnosť rozsudkov Okresného súdu Topoľčany a Okresného súdu Piešťany, vyžiadať si a pripojiť predmetné spisy, aby na hlavom pojednávaní mohol prečítať ich podstatný obsah, keďže rozhodoval o uložení súhrnného trestu podľa § 42 ods. 1 Trestného zákona.

7.2 Predsedníčka okresného súdu v závere poukázala na skutočnosť, že napadnuté konanie je vo výroku o vine a treste a tiež vo výroku o náhrade škody právoplatne skončené rozhodnutím krajského súdu zo 16. júna 2020.

8. Sťažovatelia v replike z 2. septembra 2020 uviedli, že ani skutočnosť, že napadnuté konanie je už právoplatne skončené, nemení nič na tom, že ich ústavná sťažnosť je dôvodná, keďže okresný súd bol preukázateľne v konaní nečinný a postupoval neefektívne.

8.1 Sťažovatelia opätovne poukázali na skutočnosť, že v dôsledku „*hrubo nedbanlivého*“ porušovania ustanovení Trestného poriadku okresným súdom, ktoré konštatoval krajský súd, bolo potrebné všetky dosiaľ vykonané úkony znovu zopakovať.

8.2 K obrane okresného súdu, že vzhľadom na uloženie súhrnného trestu bolo v zmysle ustálenej judikatúry potrebné vyčkať na právoplatnosť skôr vyhláseného odsudzujúceho rozsudku, sťažovatelia uviedli, že ak by okresný súd po vrátení veci krajským súdom 7. októbra 2016 plynulo konal, rozhodol by nepochybne o vine a treste

obžalovaného ako prvý a nemusel by vyčkávať na nadobudnutie právoplatnosti rozsudku Okresného súdu Topoľčany sp. zn. 1 T 27/2016 z 20. apríla 2017 a rozsudku Okresného súdu Piešťany sp. zn. 16 T 101/2016 z 9. mája 2018. Neprimeranú dĺžku namietaného konania neospravedlňuje podľa sťažovateľov ani skutočnosť, že vec bola pridelená na prejednanie a rozhodnutie novej zákonnej sudkyňi, ktorá sa musela so spisovým materiálom oboznámiť, pretože je „*neobhájiteľné*“, aby tak robila dva roky.

8.3 Sťažovatelia súčasne súhlasili s upustením od ústneho prejednávania ich ústavnej sťažnosti.

9. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

K obsahu súdneho spisu okresného súdu v napadnutom konaní

10. Ústavný súd zo spisového materiálu predloženého okresným súdom zistil tieto podstatné skutočnosti o priebehu napadnutého konania:

- 10. februára 2014 – podaná obžaloba, vec pridelená zákonnému sudcovi [REDACTED],
- 19. mája 2014 – hlavné pojednávanie nariadené na 24. jún 2014,
- 23. júna 2014 – ospravedlnenie obžalovaného a jeho obhajcu z neúčasti na hlavnom pojednávaní z dôvodu zlého zdravotného stavu obžalovaného a nesúhlasu, aby sa konalo v jeho neprítomnosti,
- 24. júna 2014 – hlavné pojednávanie – odročené na 23. september 2014,
- 4. septembra 2014 – žiadosť obžalovaného o odročenie hlavného pojednávania z dôvodu kolízie pojednávaní u jeho obhajcu,
- 23. septembra 2014 – hlavné pojednávanie – odročené na 23. október 2014 z dôvodu kolízie termínov pojednávaní u obhajcu obžalovaného,
- 23. októbra 2014 – hlavné pojednávanie – odročené na 2. december 2014,

- 2. decembra 2014 – hlavné pojednávanie – odročené na 11. február 2015 z dôvodu neprítomnosti prísediacich,

- 11. februára 2015 – uskutočnené hlavné pojednávanie – odročené na 23. marec 2015 na účel výsluchu svedkov,

- 23. marca 2015 – uskutočnené hlavné pojednávanie – výsluch svedka, odročené na 7. máj 2015 – žiadosť o predvedenie svedka,

- 6. mája 2015 – žiadosť obžalovaného o odročenie hlavného pojednávania zo zdravotných dôvodov,

- 7. mája 2015 – hlavné pojednávanie odročené na 4. jún 2015 z dôvodu neprítomnosti obžalovaného a jeho obhajkyne,

- 3. júna 2015 – žiadosť obžalovaného o odročenie hlavného pojednávania zo zdravotných dôvodov,

- 4. júna 2015 – hlavné pojednávanie – odročené na 22. september 2015 z dôvodu neprítomnosti obžalovaného a jeho obhajkyne (ustanovil sa svedok),

- 21. septembra 2015 – žiadosť obžalovaného o konanie v jeho neprítomnosti,

- 22. septembra 2015 – uskutočnené hlavné pojednávanie, výsluch svedka, okresný súd uznesením vyhlásil dokazovanie za skončené, vyhlásený rozsudok sp. zn. 2 T 20/2014, ktorým súd uznal obžalovaného vinným zo spáchania zločinu podvodu a uložil mu trest odňatia slobody,

- 1. decembra 2015 – spis pridelený zákonnej sudkyňi [REDACTED],

- 7. decembra 2015 – odvolanie obžalovaného,

- 29. januára 2016 – spis predložený krajskému súdu,

- 5. februára 2016 – spis vrátený okresnému súdu ako predčasne predložený – písomné vyhotovenie rozsudku nie je v súlade s tým, ako bol vyhlásený na pojednávaní 22. septembra 2015, nariadená potrebná oprava podľa § 174 ods. 1 Trestného poriadku,

- 10. februára 2016 – vydané opravné uznesenie okresného súdu,

- 10. marca 2016 – sťažnosť obžalovaného proti opravnému uzneseniu okresného súdu,

- 15. marca 2016 – spis predložený krajskému súdu,

- 22. marca 2016 – neverejné zasadnutie krajského súdu, na ktorom uznesením sp. zn. 4 Tos 24/2016 z 22. marca 2016 zamietol sťažnosť obžalovaného,

- 31. mája 2016 – spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní obžalovaného proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 2 T 20/2014 z 22. septembra 2015,
- 23. augusta 2016 – krajský súd na neverejnom zasadnutí uznesením sp. zn. 3 To 62/2016 zrušil napadnutý rozsudok okresného súdu v celom rozsahu podľa § 321 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku a vec vrátil okresnému súdu na nové prejednanie a rozhodnutie,
 - 7. októbra 2016 – spis vrátený okresnému súdu,
 - 26. októbra 2018 – hlavné pojednávanie nariadené na 17. január 2019,
 - 15. januára 2019 – žiadosť obžalovaného o odročenie hlavného pojednávania zo zdravotných dôvodov,
 - 17. januára 2019 – hlavné pojednávanie odročené na 21. február 2019 z dôvodu neprítomnosti obžalovaného, sťažovateľov a ich splnomocnenca,
 - 13. februára 2019 – žiadosť obhajcu obžalovaného o odročenie hlavného pojednávania z dôvodu kolízie pojednávaní,
 - 21. februára 2019 – hlavné pojednávanie odročené na 16. apríl 2019 z dôvodu neprítomnosti obhajcu obžalovaného, sťažovateľov a ich splnomocnenca,
 - 16. apríla 2019 – uskutočnené hlavné pojednávanie – odročené na 11. jún 2019 na účel výsluchu svedkov,
 - 11. júna 2019 – uskutočnené hlavné pojednávanie – odročené na 12. september 2019 z dôvodu predvolania svedka,
 - 12. septembra 2019 – uskutočnené hlavné pojednávanie, uznesením bolo dokazovanie vyhlásené za skončené, vyhlásený rozsudok č. k. 2 T 20/2014-320, ktorým bol obžalovaný uznaný za vinného zo spáchania zločinu podvodu a bol mu uložený súhrnný trest odňatia slobody, podmiennečne uložený odklad výkonu trestu na skúšobnú dobu 5 rokov s probačným dohľadom, uložená povinnosť nahradiť sťažovateľom škodu v sume 37 500 € (predĺžená lehota na písomné vyhotovenie rozsudku o 30 dní, pozn.),
 - 10. decembra 2019 – odvolanie obžalovaného,
 - 8. januára 2020 – spis predložený krajskému súdu,
 - 29. januára 2020 – krajský súd nariadil termín verejného zasadnutia na 25. február 2020,

- 25. februára 2020 – žiadosť obžalovaného o odročenie verejného zasadnutia z dôvodu jeho práceneschopnosti,
- 25. februára 2020 – verejné zasadnutie – odročené na 17. marec 2020,
- 17. marca 2020 – verejné zasadnutie odročené na 28. apríl 2020 z dôvodu zhoršenia zdravotného stavu obžalovaného,
- 24. apríla 2020 – žiadosť obžalovaného o odročenie verejného zasadnutia zo zdravotných dôvodov,
- 28. apríla 2020 – verejné zasadnutie odročené na 16. jún 2020 z dôvodu možného závažného zhoršenia zdravotného stavu obžalovaného.

IV.

Právomoc ústavného súdu, ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a vyhodnotenie postupu okresného súdu

11. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

12. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon o ústavnom súde v čl. I § 1 až § 13 a § 16 až § 28 a § 32 až § 248 a § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

13. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v namietanom konaní, v ktorom si sťažovatelia ako poškodení uplatnili svoj nárok na náhradu škody, došlo k porušeniu ich základného práva na prerokovanie veci bez

zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

14. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

15. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

16. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

17. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach, v ktorých sa namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a čl. 6 ods. 1 dohovoru), ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

18. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania

obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Povinnosť súdu postupovať v trestnom konaní pri prejednávaní veci tak, aby trestná vec bola ukončená v primeranej lehote, vyplýva z ustanovenia § 2 ods. 7 Trestného poriadku.

19. Uplatnenie nároku na náhradu škody poškodeným v rámci trestného konania treba považovať za začatie konania podľa príslušných ustanovení predpisov civilného práva procesného. Len čo si poškodený uplatní svoj nárok na náhradu škody v trestnom konaní, je to prekážka na uplatnenie náhrady škody paralelne aj v civilnom konaní, preto konanie a rozhodovanie o nároku na náhradu škody v rámci trestného konania vo vzťahu k poškodenému spadá pod ochranu čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. I. ÚS 18/06, IV. ÚS 44/06, II. ÚS 917/2016).

20. V zmysle konštantnej judikatúry ESĽP (rozhodnutie vo veci Krumpel a Krumpelová proti Slovenskej republike z 5. 7. 2005, sťažnosť č. 56195/00) majú, poškodené osoby uplatňujúce si nárok na náhradu škody v trestnom konaní nárok profitovať zo záruk čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože takéto konania sú rozhodujúce pre určenie ich „občianskych práv“.

21. Je teda možnosťou poškodeného dosiahnuť uspokojenie svojho súkromnoprávneho nároku za splnenia zákonných podmienok aj v trestnom konaní. V danom prípade si poškodení uplatnili nárok na náhradu škody proti obžalovanému v napadnutom (trestnom) konaní, preto majú v zmysle judikatúry ESĽP nárok profitovať zo záruk garantovaných čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to od momentu, keď je takýto nárok poškodenými uplatnený (pozri rozhodnutie ESĽP vo veci Bíro proti Slovenskej republike z 27. 9. 2006, sťažnosť č. 57678/00, bod 44), pričom uvedené platí aj pre základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

22. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) a s judikatúrou ESĽP (rozsudok ESĽP vo veci Frydlender

v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96) zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESLP vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko, m. m. II. ÚS 32/02, III. ÚS 241/2017, IV. ÚS 187/07). Z uvedených kritérií preto ústavný súd vychádzal aj pri posúdení ústavnej sťažnosti sťažovateľov.

23. V súvislosti s posúdením prvého kritéria, t. j. právnej a faktickej zložitosti veci, ústavný súd uvádza, že predmetom napadnutého konania je rozhodovanie o obžalobe podanej na obžalovaného za spáchanie trestného činu podvodu podľa § 221 ods. 1 a 3 písm. a) Trestného zákona, súčasťou ktorého je aj rozhodovanie o nároku sťažovateľov na náhradu škody spôsobenej týmto trestným činom (adhézne konanie). Predmetná agenda predstavuje štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov v trestných veciach, preto namietané konanie nemožno v zásade považovať za právne zložité. Rovnako žiadne okolnosti prejednávanej veci nesvedčia ani o jej skutkovej (factickej) zložitosti. Napokon ani okresný súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti nenamietal právnu či skutkovú zložitosť danej veci.

23.1 Pokiaľ ide o význam veci pre sťažovateľov, vo všeobecnosti platí, že doba trestného konania sa posudzuje prísnejšie než doba konania v občianskoprávných veciach (pozri napr. rozhodnutie ESLP vo veci Bagetta proti Taliansku z 25. 6. 1987). Otázka zistenia viny osoby (osôb), proti ktorej (ktorým) sa vedie trestné konanie, je totiž zásadnou otázkou pre rozhodnutie o nároku uplatnenom poškodenými v adhéznom konaní (obdobne IV. ÚS 35/2019).

24. Ďalším ústavným súdom posudzovaným kritériom je správanie samotnej osoby, ktorá podala ústavnú sťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Po preskúmaní obsahu spisu okresného súdu ústavný súd nezistil také správanie sťažovateľov, ktoré by akýmkoľvek spôsobom negatívne prispelo k celkovej namietanej dĺžke konania. Sťažovatelia a ich splnomocnenec

sa pravidelne zúčastňovali nariadených hlavných pojednávaní, pričom na nariadené hlavné pojednávanie sa neustanovili len dvakrát (17. januára 2019 a 21. februára 2019), avšak v oboch prípadoch došlo k jeho odročeniu na základe žiadosti obžalovaného, resp. jeho obhajcu (zdravotné dôvody, kolízia pojednávaní).

25. Ako tretie kritérium pre posúdenie vzniku zbytočných prietahov ústavný súd hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). Rovnako tak môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy aj nesprávna činnosť príslušného štátneho orgánu (m. m. II. ÚS 33/99), ktorú z hľadiska jej dôsledkov nepochybne možno považovať za neefektívnu činnosť.

25.1 Ako nesústredenú činnosť okresného súdu ústavný súd kvalifikuje jeho postup v súvislosti s predkladaním veci krajskému súdu na účel rozhodnutia o odvolaní obžalovaného proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 2 T 20/2014 z 22. septembra 2015. Krajský súd totiž 5. februára 2016 vrátil spis okresnému súdu ako predčasne predložený z dôvodu, že písomné vyhotovenie rozsudku nebolo v súlade s tým, ako bol uvedený rozsudok vyhlásený, preto okresnému súdu nariadil opravu podľa § 174 ods. 1 Trestného poriadku.

25.2 Prvok neefektívnej činnosti možno vidieť aj v tom, že po opätovnom predložení veci krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní obžalovaného krajský súd uznesením sp. zn. 3 To 62/2016 z 23. augusta 2016 zrušil rozsudok okresného súdu z 22. septembra 2015 v celom rozsahu podľa § 321 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku a vec mu vrátil na nové prejednanie a rozhodnutie (§ 322 ods. 1 Trestného poriadku), a to pre zistené závažné pochybenia okresného súdu týkajúce sa odôvodnenia rozsudku okresného súdu nespĺňajúceho zákonné náležitosti vyplývajúce z § 168 ods. 1 Trestného poriadku a spôsobu vedenia hlavného pojednávania, predovšetkým vykonávania dokazovania na hlavnom pojednávaní v rozpore s ustanoveniami Trestného poriadku. V dôsledku tohto krajským

súdom konštatovaného nesprávneho procesného postupu bolo okresnému súdu uložené opätovne vykonať celé dokazovanie a znovu rozhodnúť o podanej obžalobe.

25.3 Pokiaľ ide o obranu predsedníčky okresného súdu, že v období od 7. októbra 2016 (t. j. od vrátenia veci krajským súdom po zrušení rozsudku z 22. septembra 2015) až do 26. októbra 2018, keď bol stanovený termín hlavného pojednávania na 17. január 2019, nebol okresný súd absolútne nečinný, keďže jeho povinnosťou bolo vyčkať na právoplatnosť rozsudkov Okresného súdu Topoľčany sp. zn. 1 T 27/2016 z 20. apríla 2017 a Okresného súdu Piešťany sp. zn. 16 T 101/2016 z 9. mája 2018, a to podľa zásad a judikatúry súvisiacej s ukladaním súhrnného trestu v zmysle § 42 ods. 1 Trestného zákona, túto ústavný súd nemôže akceptovať. Ústavný súd v tomto smere musí prisvedčiť tvrdeniu sťažovateľov, že po vrátení veci krajským súdom mal okresný súd dostatočný čas na vykonanie dokazovania v zmysle inštrukcii zrušujúceho uznesenia krajského súdu a následné rozhodnutie vo veci (už druhé v poradí). Uvedené potvrdzuje aj skutočnosť, že konajúca sudkyňa potrebovala na zopakovanie dokazovania a prijatie rozhodnutia len uskutočnenie troch hlavných pojednávanií, a to 16. apríla 2019, 11. júna 2019 a napokon 12. septembra 2019, na ktorom vyhlásila rozsudok vo veci sp. zn. 2 T 20/2014. Ak by teda okresný súd po vrátení veci krajským súdom plynulo v konaní postupoval, nebolo by potrebné riešiť otázku vyčkávania na právoplatnosť rozsudkov iných okresných súdov rozhodujúcich v trestných veciach obžalovaného a taktiež zapožičiavanie súdnych spisov. Z obsahu predloženého spisu je evidentné, že vplyv na plynulý priebeh namietaného konania práve v danom období mala zmena v osobe zákonného sudcu, čo potvrdzuje aj predsedníčka okresného súdu, keď vo svojom stanovisku uvádza, že nová zákonná sudkyňa potrebovala dostatočný časový priestor na oboznámenie sa s pridelenou vecou. V zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu však zmena v osobe zákonného sudcu, ktorá súvisí s organizáciou práce toho-ktorého súdu, nemôže predstavovať prekážku plynulého postupu okresného súdu a ísť na ťarchu účastníkov konania. Túto obranu predsedníčky okresného súdu preto nemožno akceptovať, keďže otázky množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní. Ústavný súd neposudzuje, či k zbytočným priet'ahom v konaní došlo v dôsledku nedostatočného personálneho obsadenia súdu a následného veľkého počtu vecí pripadajúcich na sudcu alebo v dôsledku subjektívnych

príčin na strane sudcu a vedenia súdu. Ústava v čl. 48 ods. 2 totiž zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote (m. m. III. ÚS 449/2016). Prieťah vzniknutý v predmetnom období preto možno pripísať na vrub okresnému súdu.

26. Po zohľadnení celkovej dĺžky napadnutého konania a komplexnom posúdení všetkých okolností daného prípadu (predmetu konania, správania sťažovateľov a postupu okresného súdu) ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní boli spôsobené zbytočné prieťahy, čím došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a tiež ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výrokovej časti nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

27. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

28. Vzhľadom na skutočnosť, že namietané konanie bolo v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatne skončené (rozsudok okresného súdu sp. zn. 2 T 20/2014 z 12. septembra 2019 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 3 To 1/2020 zo 16. júna 2020) a sťažovatelia ani nežiadali prikázať okresnému súdu konať, ústavný súd takýto príkaz okresnému súdu neuložil.

29. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

30. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

31. Sťažovatelia sa v ústavnej sťažnosti domáhajú priznania finančného zadosťučinenia v sume 6 250 €, čo odôvodňujú neprimeranou dĺžkou napadnutého konania spôsobenou nečinnosťou okresného súdu a jeho neefektívnym postupom.

32. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

33. Ústavný súd v danom prípade pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľov na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu. S prihliadnutím na celkovú dĺžku napadnutého konania, zistenú nečinnosť a neefektívnu činnosť okresného súdu, ale najmä skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu už bola právna neistota sťažovateľov odstránená vydaním právoplatného meritórneho rozhodnutia (rozsudok okresného súdu sp. zn. 2 T 20/2014 z 12. septembra 2019 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 3 To 1/2020 zo 16. júna 2020, ktorým bola okrem iného sťažovateľom priznaná náhrada škody v sume 37 500 €), ústavný súd považoval za spravodlivé priznať každému zo sťažovateľov finančné zadosťučinenie v sume 1 000 € podľa citovaného čl. 127 ods. 3 ústavy.

34. Ústavný súd súčasne v súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde nevyhovel tej časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovatelia žiadali priznať finančné zadosťučinenie nad sumu priznanú ústavným súdom každému z nich, t. j. nad sumu 1 000 € (bod 4 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

35. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

36. Sťažovatelia si v konaní uplatnili nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom celkom za tri úkony právnej služby, a to za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2018 (príprava a prevzatie právneho zastúpenia), jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2019 (podanie ústavnej sťažnosti) a za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 (vyjadrenie z 2. septembra 2020 k stanovisku okresného súdu).

37. Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

38. Podľa § 13 ods. 2 vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb.

39. V súvislosti s výpočtom náhrady trov konania, ktoré vznikli v konaní pred ústavným súdom z titulu právneho zastúpenia viacerých osôb advokátom/advokátkou, ústavný súd poukazuje aj na svoju ustálenú rozhodovaciu prax, podľa ktorej sa výška základnej sadzby tarifnej odmeny v súlade s § 13 ods. 2 vyhlášky zníži u všetkých spoločne zastupovaných osôb o 50 % (porovnaj najmä I. ÚS 417/2010, I. ÚS 64/2011, II. ÚS 25/2011, II. ÚS 453/2010, III. ÚS 452/2010, IV. ÚS 475/2010, IV. ÚS 277/2012, II. ÚS 137/2018).

40. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd vychádzal pri rozhodovaní o náhrade trov konania v prípade úkonu právnej služby vykonaného v roku 2018 z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2017, ktorá bola 921 € a v prípade úkonu právnej služby vykonaného v roku 2019 z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2018, ktorá bola 980 €. Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia celkom za dva úkony právnej služby pri zastupovaní dvoch osôb vyplývajúce z obsahu spisu, a to za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2018 (prevzatie a príprava právneho zastúpenia) á 76,75 €, čo je odmena za jeden úkon právnej služby znížená o 50 % (t. j. 50 % zo 153,50 €) a režijný paušál 1 x 9,21 € a za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2019 (podanie ústavnej sťažnosti) á 81,67 €, čo je odmena za jeden právny úkon znížená o 50 % (t. j. 50 % zo 163,33 €) a režijný paušál 1 x 9,80 € v súlade s § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 13 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky, čo spolu predstavuje sumu 177,43 €, ktorú ústavný súd zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), t. j. o sumu 35,49 €, ktorej platiteľom je právny zástupca sťažovateľov (§ 18 ods. 3 vyhlášky). Trovy konania za jedného účastníka konania teda spolu predstavujú sumu 212,92 €, t. j. za dvoch účastníkov celkom sumu 425,84 €.

41. Ústavný súd sťažovateľom nepriznal náhradu trov konania za doručené vyjadrenie z 2. septembra 2020 k stanovisku okresného súdu vzhľadom na to, že uvedené vyjadrenie neobsahovalo žiadnu novú argumentáciu, ktorou by sťažovatelia podporili záver o ústavnej neudržateľnosti postupu okresného súdu v napadnutom konaní ani iné skutočnosti, ktoré by ústavný súd nepovažoval za preukázané vlastným preskúmaním obsahu spisu predloženého okresným súdom.

42. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný nahradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov JUDr. Martina Bezáka, PhD., Klincová 15, Bratislava, v lehote uvedenej v bode 3 výroku tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

43. Vec bola v súlade s čl. III bodom 1 písm. b) a c) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 v znení dodatku č. 1 schváleného na zasadnutí pléna Ústavného súdu Slovenskej republiky 27. mája 2020 z dôvodu neprítomnosti člena prvého senátu Miloša Maďara prejednaná a rozhodnutá prvým senátom ústavného súdu v zložení Jana Baricová – predsedníčka senátu a Rastislav Kaššák (sudca spravodajca) a Ladislav Duditš – členovia senátu.

44. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania pred ústavným súdom (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu